

Dyreververn

DYREVERNALLIANSENS MAGASIN
NR. 1 / JUNI 2022

FORSØKSDYRENE

GJEMT, MEN IKKE GLEMT

Forsøksdyrenes beskytter

Forsøksdyrene har ikke regelverket på sin side, men heldigvis har de professor Adrian Smith.

Undervurdert og oversett

Den dumme fisken uten følelser? Å, nei du! Laksen kan mer enn du kanskje tror.

Et kort og brutalt liv

I eggindustrien avlives alle haneekyllinger rett etter klekking. Finnes det bedre løsninger?

Vi kjemper for forsøksdyrene!

Visste du at Norge bruker flest forsøksdyr per innbygger av alle land i verden? Mange vil mene at det forplikter oss ekstra til å ta vare på forsøksdyrene, og ikke minst se etter alternativer til alle dyreforsøkene.

Likevel er Norge det eneste skandinaviske landet uten et statlig 3-R-senter – et senter som jobber med å redusere bruken av forsøksdyr. Dette ønsker vi å endre!

Takket være deg og andre støttespillere får forsøksdyrene hjelp på flere måter. Sammen pusher vi på for å få opprettet et statlig senter for alternativer til dyreforsøk. Våre medarbeidere er også direkte involvert der forsøksdyrenes skjebne avgjøres: daglig leder og zoolog Anton Krag var i en årrekke oppnevnt av Mattilsynet som nasjonal ekspert på alternativer til dyreforsøk. Dette innebar at han hjalp Mattilsynet med faglig ekspertise når de avgjorde om forsøk på dyr skulle tillates eller ikke. De siste årene har vår andre zoolog, Susanna Lybæk vært medlem av Forsøksdyrkomiteen, som er et rådgivende organ for Mattilsynet og virksomhetene som driver med forsøksdyr.

Dyrevernalliansen synes forskning er kjempeviktig! Vi er selv storforbrukere av forskning, men vet at den kan være like god uten stort forbruk av forsøksdyr. Derfor delfinansierer vi forskning til beste for mennesker og dyr: Takket være våre generøse sponsorer, Kvalia, C. Ludens stiftelse, og Rema 1000, deler Dyrevernalliansens forskningsfond hvert år ut midler til forskning som hjelper dyr til et bedre liv.

Du kan lese mer om hvordan vi sammen hjelper forsøksdyrene i dette nummeret av Dyrevern magasin. Få også med deg intervjuet med vår venn professor Adrian Smith, som jobber for å redusere, erstatte og forbedre dyreforsøk.

Tusen takk for at du kjemper sammen med oss for en bedre fremtid for dyrene! Vi ønsker deg en nydelig og dyrevennlig sommer!

Kaja Ringnes Efskind
Redaktør

Ingen dyr bør lide for penger, uvitenhet eller tradisjoner. Sammen hjelper vi dyrene som trenger det aller mest, i intensivt landbruk, fiskeoppdrett, pelsindustrien og dyreforsøk.

Dyrevernalliansen takker våre sponsorer:

kvalia

Forsøksdyrene
**GJEMT, MEN IKKE
GLEMT**

De lever hele livet på liten plass i et kunstig miljø, med begrenset mulighet til å utføre naturlig adferd. Her blir de påført smerte og ubehag som det er forbudt å påføre dyr i hjemmet eller landbruket. Forsøksdyrene har den svakeste beskyttelsen av alle dyr i Norge.

Foto: Henrik Rasmussen og Foto- og videofølelsen, UIO

Norge har den tvilsomme æren av å bruke flest forsøksdyr per innbygger enn noen andre land i verden. Vi er i tillegg på ellefte plass over land som bruker flest forsøksdyr totalt.

Det vanligste forsøksdyret i Norge er fisk. Andre vanlige forsøksdyr er mus, rotter, griser, høns, sau, geit, storfe og ulike viltarter.

De fleste forsøksdyrene i Norge brukes ikke for å utvikle menneskemedisin, men for å utvikle behandlinger eller innretninger for at husdyrene våre skal produsere mer kjøtt enda mer effektivt.

Dyreforsøk brukes også i undervisning, og i grunnforskning uten noe åpenbart mål. I tillegg er det slik at mange av forsøksdyrene brukes forgjeves. For eksempel fordi samme dyreforsøk gjennomføres flere ganger, eller at metodikken er så dårlig at resultatene er verdiløse.

Forsøksdyrene lider

Felles for alle dyreforsøk er at de på en eller annen måte forvolder dyrene belastning. Det kan være å påføre dem instrumenter, en skade, sykdom, psykiske lidelser eller begrense deres naturlige adferd. Som om ikke det var nok, er det tillatt å la være å bruke bedøvelse og smertestillende midler hvis det kan være til hinder for forsøket.

Av de over to millioner individene som ble brukt som forsøksdyr i Norge i 2020, ble over 76.000 dyr utsatt for det som kalles betydelig belastende forsøk, tidligere kjent som smertevoldende dyreforsøk. Denne type forsøk kan for eksempel være giftighets-testing, hvor et dyr utsettes for en gift frem til dyret dør, eller forsøk hvor dyret bevisst påføres smertefulle sykdommer eller kirurgiske inngrep.

Det er ingen tvil om at selve forsøket kan være en enorm belastning, men livet som forsøksdyr >>

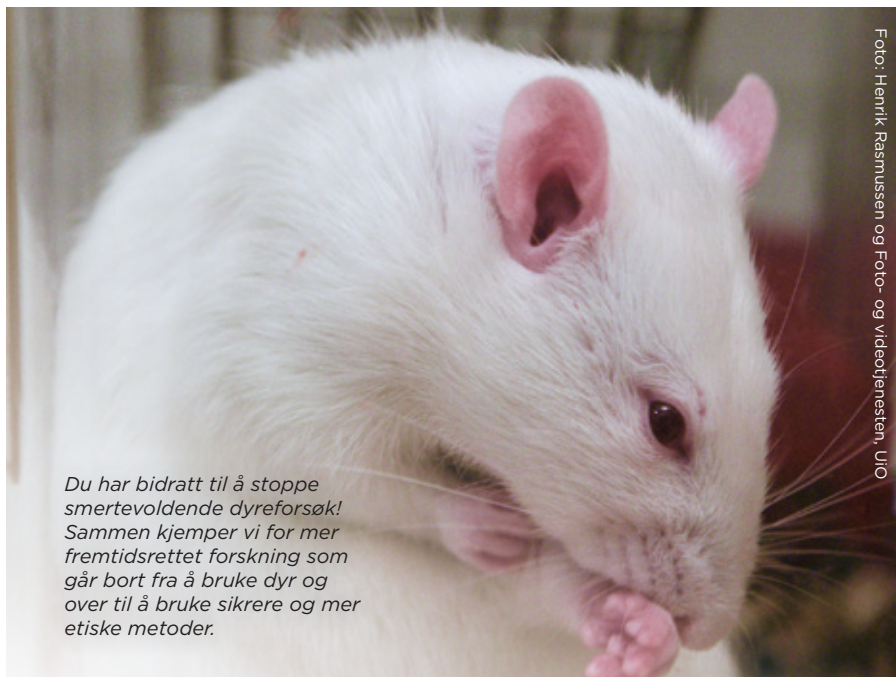

Foto: Henrik Rasmussen og Foto- og videoenheten, UiO

Du har bidratt til å stoppe smertevoldende dyreforsøk! Sammen kjemper vi for mer fremtidsrettet forskning som går bort fra å bruke dyr og over til å bruke sikrere og mer etiske metoder.

FAKTA

I 2020 ble det brukt 2.282.710 forsøksdyr i Norge:

// 2,2 millioner fisk

// 55.000 pattedyr

// 12.000 fugler

utenom forsøkene er også en påkjenning. Dyrene som brukes i forsøk holdes ofte i unaturlige omgivelser, og med liten plass til å utfolde seg. Noen forsøksdyr blir så frustrerte at de utvikler abnorm adferd, som gnaging på sprinklene i buret eller på egen kropp.

Hva gjør Dyrevernalliansen for forsøksdyrene?

Sammen med våre faddere og givere jobber Dyrevernalliansen for en reduksjon i antall forsøksdyr, og mer forskning for å erstatte dyreforsøk.

Daglig leder og zoolog i Dyrevernalliansen, Anton Krag har i flere år vært nasjonal ekspert på alternativer til dyreforsøk. Susanna Lybæk er også zoolog i Dyrevernalliansen, og er medlem av den statlige Komiteen for beskyttelse av forsøksdyr. Her jobber vi for å avskaffe de mest belastende forsøkene. Vi representerer også dyrenes interesser i Norecopa, som er et samarbeid mellom industri, forskning, myndigheter og dyrevernorganisasjoner for å forbedre, redusere og erstatte dyreforsøk.

Vi bruker lovverket for å stoppe planlagte forsøk med dyr. Gjennom årene har vi stoppet mange dyreforsøk som ble utført årlig ved norske universiteter og høyskoler. Samtidig samarbeider vi med forskere som ønsker å forske frem alternativer

til dyreforsøk, og vi bidrar til å finansiere utvikling av nye metoder for å unngå forsøk med dyr.

Vi har blant annet oppnådd et forbud mot et svært smertevoldende dyreforsøk, hvor testing av gift i blåskjell ble utført på mus. Musene fikk giften injisert i magen og hvert år ble over 4000 mus utsatt for store lidelser i forbindelse med dette. Nå gjennomføres testingen med kjemiske metoder i stedet. De kjemiske testene gir sikrere resultat, og dyrene blir spart for grusomme smerter.

Alternativer til dyreforsøk gir ofte sikrere resultat

Teknologiske fremskritt åpner stadig nye muligheter for alternativer til dyreforsøk. I dag kan man for eksempel studere intrikate fysiologiske prosesser i menneskehjernen uten skalpell, ved hjelp av avansert bildeteknologi (MRI, PET, CAT osv.). Tidligere ble lignende eksperimenter utført utelukkende ved å operere ledninger inn i hodet på levende dyr.

Giftighetstester som tidligere krevde titusener av dyr i EU alene, og innebar å smøre stoffer i øynene eller huden til bevisste dyr, gjøres nå på hudcellekulturer og kunstige øyemembraner.

Det finnes også mange eksempler på forsøk på dyr som har forsinket

medisinske fremskritt. For eksempel ble farene ved røyking avvist i mange år, fordi dyr som ble tvunget til å røyke ikke utviklet lungekreft. Befolkningsstudier og klinisk forskning på mennesker har mye av æren for dagens medisinskunnskap.

Alternative metoder må tas i bruk

Dyrevernalliansen mener at tiden er inne for å ta i bruk mer fremtidsrettet forskning som går bort fra å bruke dyr og over til å bruke sikrere og mer etiske metoder. Metoder som 3D-modeller, chip-teknologi, datasimulering og kjemisk screening er som regel billigere, raskere og mer pålitelige i bruk enn dyreforsøk.

Vi er overbevist om at samfunnet som helhet vil tjene på å investere i metoder som erstatter dyreforsøk - metoder som ofte er mer relevante, billigere, raskere, og ikke minst unngår å påføre levende pattedyr og fisk smerte og lidelse. Derfor arbeider Dyrevernalliansen for et norsk forskningssenter for alternativer til dyreforsøk, som kan fremme bruken av alternative metoder, og sikre at dyreliv ikke går tapt i forskning som ikke tilfører samfunnet verdi. Gjennom et eget forskningsfond kan et slikt senter også bidra til å finansiere utvikling av stadig nye alternative metoder til dyreforsøk. •

Skrevet av Kaja Efskind.

FORSØKSDYRENE BESKYTTER

Hvordan kan man erstatte dyreforsøk, redusere antall dyr i forsøk, og samtidig utbedre de forsøkene som må gjennomføres slik at de påfører dyrene så lite smerte og ubehag som mulig? Professor Adrian Smith, sekretær av organisasjonen Norecopa, har gjort det til sitt livsverk å fremme alternativer til dyreforsøk.

I dyreforsøk tar man friske dyr og gjør dem syke. Det er omvendt veterinærmedisin! All forskning som går ut på å belyse problemstillinger hos mennesker bør ideelt gjøres på materiale fra mennesker.

Adrian Smith er professor i forsøksdyrlære, og siden 2007 har han jobbet med å bygge opp Norecopa. Det er en ideell organisasjon som fremmer alternativer til dyreforsøk, som Dyrevernalliansen og fadderne våre har bidratt til å opprette. Norecopa arbeider for å redusere antall forsøksdyr, redusere lidelse og erstatte dyreforsøk – på fagspråk kalt 3R, som står for reduction, replacement, refinement.

Ifølge Adrian er det ikke bare etisk viktig med alternativer til dyreforsøk, det er også gode juridiske og vitenskapelige grunner.

– I dyreforsøk tar man friske dyr og gjør dem syke. Det er omvendt veterinærmedisin! All forskning som går ut på å belyse problemstillinger hos mennesker bør ideelt gjøres på materiale fra mennesker, for å gi de mest relevante resultater, sier han.

Og det er stadig flere forskere som stiller spørsmål om dyreforsøk er en sikker metode. For eksempel kan kjemisk screening, datamodeller, cellekulturer og populasjonsstudier være mer relevante. Det finnes også nye og revolusjonerende metoder som human-on-a-chip-teknologi, som har potensiale til å erstatte tusenvis av dyreforsøk på verdensbasis.

Det har vært en voldsom utvikling på alternativer til dyreforsøk de senere årene. Adrian mener likevel det ofte går tregt å få disse alternativene i bruk.

– Systemet er tungrodd, og det er ofte regulatoriske hindringer. De forandringer som kommer er ofte forårsaket av noen få ressurspersoner som arbeider hardt for en sak. For eksempel da Dyrevernalliansen støttet arbeidet i Norge med å utvikle alternativer til musetesten for algetoksiner.

Dyreforsøket han henviser til var et smertevoldende dyreforsøk; testing av gifter i skjell ved hjelp av levende mus. Det ble forbudt i 2007 etter at Dyrevernalliansen klaget på dyreforsøkene, og samarbeidet med forskere fra Veterinærhøgskolen for å vise at de kan erstattes av kjemiske metoder.

Selv om det har gått tregt på noen områder å innføre alternative metoder, har Adrian likevel håp for fremtiden. Han tror at mange dyreforsøk vil bli erstattet eller forbedret, og at færre dyr vil bli brukt.

– Det er et stort potensial for å erstatte bruken av forsøksdyr i undervisning og opplæring. Samtidig ser vi at bruken av organs-on-a-chip, organoider, kunstig intelligens, bruk av ikke-invasive teknikker som innsamling av miljø-DNA, og mer fokus på de kjemiske reaksjonene til en behandling (fremfor å se på hele dyret) øker. Jeg tror også forskerne i fremtiden vil gå over til å bruke mer insekter, ormer og planter i forsøk.

Det har vært en lang vei for å få Norecopa på det internasjonale kartet. I dag har organisasjonen bygget opp en database med nesten 9.000 sider

med 3R-info som brukes over hele verden. Nettsiden har 320.000 treff i året, og dette øker jevnt for hvert år.

I 2021 holdt Adrian 39 presentasjoner i 17 land om Norecopas arbeid. Han har også gjennomført over 60 kurs i forsøksdyrlære på Veterinærhøgskolen for å lære forskere og teknikere om 3R, og for å skape en interesse for faget.

En av hjertesakene til den engasjerte professoren er, i likhet med Dyrevernalliansen, å få etablert et nasjonalt 3R-senter som kan utvide arbeidet til Norecopa.

– Vi trenger et nasjonalt, statlig finansiert 3R-senter som kan koordinere innsats fra alle involverte aktører og fremskynde utviklingen av alternativer til dyreforsøk.

Men også her tar ting tid, og Adrian frykter at etableringen med et norsk 3R-senter kan la vente på seg.

Etter den forrige stortingsmeldingen i 2003, som anbefalte etablering av en 3R-plattform, tok det 4 år før Norecopa ble etablert. Og da kun med en halv stilling og 200.000 i driftsmidler. Nå har saken vært på bordet under fem regjeringer, og det er på høy tid å gjøre ord til handling! •

Skrevet av Kaja Efskind.